

**Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid
2019 – 2020**
Gemeente Weert

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Ons duurzaamheidsbeleid op hoofdlijnen.....	4
3. Duurzame gemeentelijke organisatie	11
4. Duurzaam wonen	12
5. Duurzaam ondernemen.....	14
6. Duurzame mobiliteit	16
7. Duurzame grootschalige energievoorzieningen.....	17
8. Natuur in en om de stad	18
9. Gezonde en veilige leefomgeving	19
10. Organisatie en communicatie.....	20
Bijlage I Opsomming projecten en activiteiten 2014 – 2018.....	22
Bijlage II Monitoring energie	23

1. Inleiding

In Weert vinden we het belangrijk om te werken aan een duurzame stad die op de toekomst is voorbereid. Daarom heeft de gemeenteraad van Weert eind 2014 het 'Beleidskader Duurzame Ontwikkeling Weert 2014 – 2020' vastgesteld, waarbij we als stip op de horizon de volgende duurzaamheidsambities hebben geformuleerd:

- Weert is in 2050 energieneutraal;
- Weert is een klimaatbestendige, vitale stad

In het programma 2018 – 2022 (Weert koerst op verbinding) heeft het gemeentebestuur de eerste ambitie aangescherpt door de stip op de horizon tien jaar naar voren te schuiven (energieneutraal in 2040). Hiermee heeft de energietransitie nog meer urgentie gekregen. Om de ambities voor de langere termijn en doelstellingen voor de kortere termijn te realiseren, zijn vanaf 2014 concrete projecten en acties opgestart. Hoewel sommige projecten nog steeds actueel zijn, is de looptijd van het eerste uitvoeringsprogramma (2014 – 2017) inmiddels verstreken. We zijn dan ook toe aan een nieuw programma, waarbij we de uitvoering op een aantal punten aanscherpen en laten aansluiten bij de afspraken die in het programma voor 2018 – 2022 zijn gemaakt. Deze afspraken bevestigen nog eens hoe belangrijk we duurzame ontwikkeling vinden.

In het voorliggende Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2019 - 2020 beschrijven we hoe we de komende jaren verder gaan met de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid rekening houdend met de stand van zaken en de ontwikkelingen die in sneltreintempo op ons af komen. Onze algemene duurzaamheidsambities die gelden tot en met 2020 blijven daarbij vooralsnog van kracht. Dat geldt ook voor de strategie die we als gemeente hanteren en de samenwerking met de verschillende partners.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zetten we de belangrijkste uitgangspunten uit het Beleidskader Duurzame Ontwikkeling nog een keer kort op een rij. Ook laten we zien wat we de afgelopen jaren bereikt hebben en welke nieuwe ontwikkelingen belangrijk zijn voor de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid.

In de hoofdstukken 3 tot en met 9 beschrijven we de belangrijkste duurzaamheidsthema's. Per thema lichten we toe waar we tot 2020 de focus op leggen en beschrijven we kort en krachtig de projecten voor de periode 2019 – 2020. Ook geven we aan op welke punten duurzaamheid al is verankerd in andere beleidsplannen en –programma's. Op de lange termijn is het de bedoeling dat duurzaamheid zo is verweven in alles wat we in Weert doen, dat een apart duurzaamheidsprogramma niet meer nodig is. Maar zover zijn we nog niet.

In hoofdstuk 10 beschrijven we de organisatorische en communicatieve aspecten van het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid. Het totaaloverzicht van alle projecten voor de periode 2019 – 2020 (met een grofmazige verdeling van middelen) is in de bijlagen opgenomen.

2. Ons duurzaamheidsbeleid op hoofdlijnen

2.1 Het beleidskader Duurzame Ontwikkeling

In het beleidskader Duurzame Ontwikkeling leggen we uit waarom we lokaal duurzaamheidsbeleid zo belangrijk vinden en wat we in Weert onder duurzaamheid verstaan. Het belangrijkste zijn onze ambities oftewel de stippen op de horizon, die in het programma 'Weert koerst op verbinding' nog wat zijn aangescherpt:

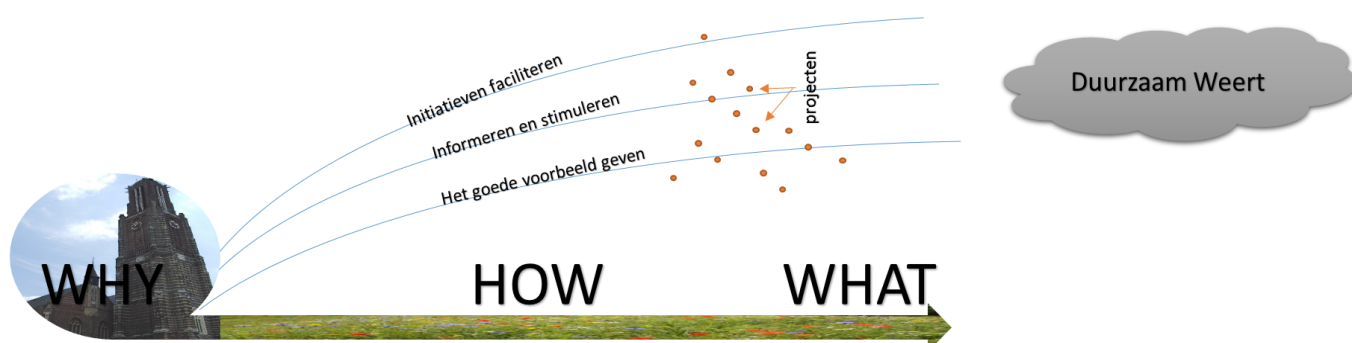
- Weert is in 2040 energieneutraal;
- Weert is een klimaatbestendige, vitale stad.

Om de route voor het bereiken van deze ambities meer vorm te geven, worden in het beleidskader een aantal thema's onderscheiden. Omdat we de focus van onze aanpak verschuiven en verbreden, kiezen we in het voorliggende uitvoeringsprogramma voor een enigszins gewijzigde thema-indeling (zie paragraaf 2.4).

Strategie

De strategie die we op grond van het beleidskader hanteren, blijft overeind. Het realiseren van de duurzaamheidsambities kan de gemeente namelijk niet alleen. Onder de noemer 'samen sterk' werken we nauw samen met partners zowel in de stad als daarbuiten. De rol van de gemeente verschilt per thema en per project. Het kan onder meer gaan om:

- Het goede voorbeeld geven;
- Doelgroepen informeren en stimuleren;
- Initiatieven faciliteren bv. door randvoorwaarden te creëren waarbinnen initiatiefnemers aan de slag gaan.

De afgelopen jaren hebben we als gemeente onder meer samen gewerkt met energiecoöperatie Weert Energie, het bedrijfsleven (o.a. Parkmanagement), milieu- en groenorganisaties, het Natuur- en Milieucentrum De IJzeren Man, woningcorporaties en overheden zoals andere (Limburgse) gemeenten en de provincie Limburg. De komende

periode zetten we deze aanpak door en versterken we de samenwerking waar dat mogelijk is.

Regionale samenwerking duurzaamheid

De samenwerking met andere Limburgse gemeenten op het gebied van duurzaamheid vond de afgelopen jaren op verschillende niveaus plaats:

- In SML-verband (Midden-Limburg) is een programmaplan Energie voorbereid, met een daarbij horend actieplan. Beide plannen die invulling geven aan de provinciale POL-afspraken, zijn echter niet bestuurlijk vastgesteld en hebben ook nog niet geleid tot concrete samenwerkingsprojecten. Het traject is inmiddels ingehaald door nieuwe ontwikkelingen;
- De gemeenten in Noord- en Midden-Limburg werken binnen de Regionale Energie Alliantie (REA) samen met o.a. de energiecoöperaties aan het stimuleren van energiemaatregelen bij de particuliere woningbouw (o.a. via een gezamenlijk loket). Omdat de VNG-ondersteuning van deze samenwerking afloopt, denken de samenwerkende gemeenten na over de mogelijke voortzetting van de samenwerking en de reikwijdte daarvan. Binnen de REA-samenwerking hebben de gemeenten Leudal, Nederweert en Weert een apart duurzaam bouwloket.
- De gemeenten in Noord- en Midden-Limburg werken tevens samen binnen het Waterpanel Noord (klimaatstresstest, bestuurlijke klimaattafel) en de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD).

In het landelijke Interbestuurlijke Programma (februari 2018) is de afspraak gemaakt om te komen tot regionale energiestrategie (RES). Via het landelijke Klimaatakkoord worden de kaders hiervoor nog in 2018 uitgewerkt. Het ligt voor de hand dat de huidige samenwerkingsvorm op het gebied van Energie (de SML-samenwerking) opgaat in de nieuwe structuur. Daarbij vinden we het belangrijk dat dit leidt tot een efficiënte, resultaatgerichte regionale samenwerking die optimaal bijdraagt aan onze eigen ambities.

2.2 De resultaten van 2014 – 2017

Een opsomming van alle projecten en activiteiten die we afgelopen jaren hebben uitgevoerd, is te vinden in bijlage I. Kort samengevat komt het er op neer dat we ons de afgelopen jaren met name hebben gefocust op het stimuleren van energiebesparing en duurzame energie opwekking en dat we dat vooral hebben gedaan voor onze eigen gebouwen (voorbeeldfunctie) en de particuliere woningbouw. Daarnaast hebben we onder de noemer Heerlijk Weert verschillende bewustwordingsacties uitgevoerd, gericht op energie maar ook op groen (o.a. de fruitbomenactie) en water (o.a. afkoppeling hemelwater).

De resultaten in cijfers

Als het gaat om duurzaamheid in brede zin, dan is moeilijk te meten wat onze acties hebben opgeleverd. De landelijke Lokale Duurzaamheidsmeter die in het Beleidskader Duurzaamheid als meetlat werd genoemd, wordt sinds 2014 niet meer toegepast. Andere brede duurzaamheidsmeters zoals de GDI-index, geven een sterk wisselend beeld en sluiten niet één op één aan op ons duurzaamheidsbeleid.

Het meten van de resultaten op energiegebied is eenvoudiger. Op basis van de verbruiksgegevens in de landelijke Klimaatmonitor hebben we berekend dat het energiegebruik in Weert in de periode van 2011 (de nulmeting) tot 2016 (de meest recente gegevens in de monitor) met 5,5% is afgenomen. Het percentage duurzaam opgewekte energie is in dezelfde periode licht gestegen: van 4,22% naar 4,68%. Daarbij plaatsen we de kanttekening dat niet alle duurzame energie al goed wordt gemonitord (de cijfers in de Klimaatmonitor zijn schattingen). De laatste twee jaar zijn bovendien een paar grootschalige opwekkingsprojecten in de startblokken gezet (met name door Weert Energie). We kunnen concluderen dat de energietransitie weliswaar in gang is gezet, maar dat de doelstellingen voor 2020 nog lang niet in beeld zijn. Voor 2020 streven we op grond van het beleidskader namelijk naar¹:

- Een besparing van 521 TJ in energieverbruik ten opzichte van de nulsituatie (3.921 TJ in 2011). Het streefverbruik in 2020 is daarmee 3.400 TJ;
- Een aandeel van 11% duurzaam opgewekte energie (380 TJ).

Zoals bij de vaststelling van het beleidskader al werd geconstateerd, moeten we echt alles uit de kast halen om in 2040 energieneutraal te zijn.

Uit de grafiek hieronder blijkt dat de gebouwde omgeving nog steeds verantwoordelijk is voor het grootste aandeel van het energieverbruik in Weert (58%). De gebouwde omgeving bestaat uit woningen, maar ook bedrijven in de sectoren Commerciële en Publieke Dienstverlening. De cijfers worden nog wat verder toegelicht in bijlage II.

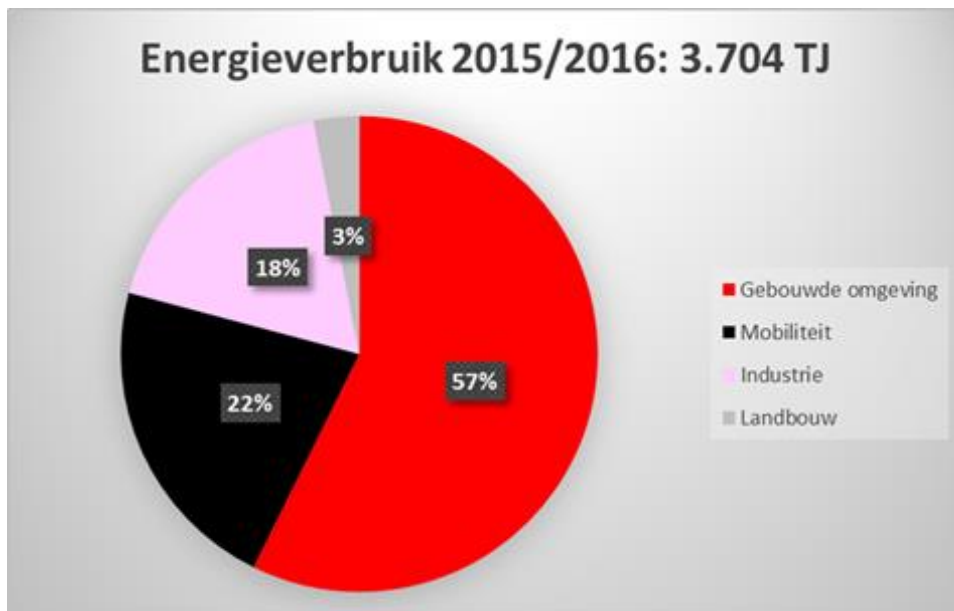

Fig. 1: Energieverbruik op basis van cijfers Klimaatmonitor (excl. verkeer op snelwegen)

¹ De doelstellingen voor 2020 zijn bepaald op basis van de ambitie Energieneutraal in 2050. Omdat de ambitie inmiddels is aangescherpt (2040) zal het tempo moeten worden versneld. Het doorrekenen van de consequentie van de door het gemeentebestuur gewenste versnelling, moet nog plaatsvinden.

2.3 Actuele ontwikkelingen

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid gaan erg snel. Dat geldt met name voor de energietransitie. Het lijkt er op dat voor dit onderwerp in de samenleving een kantelpunt is bereikt. Vrijwel alle partijen zien er inmiddels de noodzaak van in. De urgentie wordt nog eens versterkt door landelijk beleid. Hieronder zetten we de belangrijkste ontwikkelingen op een rij:

Warmtetransitie: route naar een aardgasvrije samenleving

In Nederland worden flinke stappen gezet om te komen tot een aardgasvrije samenleving. De versnelling heeft niet alleen te maken met de landelijke klimaatdoelstellingen, maar ook met de aardgasproblematiek in Groningen. Om nieuwe aardgasaansluitingen zoveel mogelijk te voorkomen, is op 1 juli 2018 de wet Voortgang Energietransitie (VET) in werking getreden. Op grond van deze wet geldt een 'nee, tenzij'-regime voor kleinverbruikers (woningen en een deel van het MKB). Gemeenten moeten op grond van de nieuwe wet 'zwaarwegende redenen van algemeen belang' hebben om nieuwe gasaansluitingen mogelijk te maken. Het zoeken naar een alternatieve warmtevoorziening (ook voor bestaande wijken) wordt daarmee steeds belangrijker. De trekkersrol voor het realiseren van een aardgasvrije gebouwde omgeving, ligt grotendeels bij de gemeenten. Zij moeten uiterlijk in 2021 duidelijkheid geven over de gewenste richting in hun gemeente door het vaststellen van een transitievisie warmte (per gemeente of regio) en wijkgerichte uitvoeringsplannen. Vooruitlopend hierop stimuleert het rijk gemeenten om te starten met proeftuinen voor aardgasvrije bestaande wijken. In de proeftuinen gaan gemeenten samen met gebouw eigenaren, woningcorporaties, energieleveranciers en andere bedrijven aan de slag om een alternatieve warmtevoorziening te realiseren.

De warmtetransitie is een van de grootste uitdagingen voor de komende periode. Gelukkig staan we er als gemeente niet alleen voor. Vanuit het rijk wordt gewerkt aan ondersteuning voor gemeenten die met dit thema aan de slag gaan.

Energietransitie bij bedrijven

Bedrijven zijn verantwoordelijk voor een groot deel van het energiegebruik (zie bijlage II voor de cijfers van Weert). Op grond van wet- en regelgeving zijn veel bedrijven al sinds 1993 verplicht om energiemaatregelen te treffen die binnen vijf jaar worden terugverdiend. Tot voor kort kreeg het naleven van deze verplichting vanuit de overheid echter weinig aandacht. Omdat de energietransitie bij bedrijven achter blijft op de landelijk gemaakte afspraken, gaat dit veranderen. Ruim 100.000 bedrijven moeten jaarlijks zelf gaan rapporteren welke maatregelen ze hebben genomen om energie te besparen. De landelijke overheid draait de bewijslast om in een poging de doelen uit het Energieakkoord te halen. De consequenties van de aanscherping van de wet- en regelgeving voor onze afspraken met de regionale uitvoeringsdienst (RUD) worden uitgewerkt in een regionaal plan van aanpak Energie. Voor Weert betekent dit in eerste instantie een verschuiving van prioriteiten waarbij energietoezicht (vooral bij de grootverbruikers) de komende jaren prioriteit krijgt. Aansluitend op de afspraken met de RUD zetten we energiebewust ondernemen in Weert prominenter op de agenda, waarop we vooral inzetten op stimulering in samenwerking met o.a. Parkmanagement.

Klimaatadaptatie: werken aan klimaatbestendigheid

Ondanks de wereldwijde inzet op CO₂-reductie, is de verandering van het klimaat niet meer tegen te houden. Dit heeft gevolgen voor de leefomgeving. We moeten rekening houden met hogere temperaturen, nattere winters en extremere weersomstandigheden zoals hevige neerslag. Om de consequenties hiervan in beeld te brengen, hebben 15 samenwerkende gemeenten in Noord- en Midden-Limburg (Waterpanel Noord) een klimaatstresstest uitgevoerd en een klimaatatlas opgesteld (www.wpn.klimaatatlas.net). Met de klimaatatlas zijn de knelpunten, kwetsbaarheden en kansen in beeld gebracht. Aan het voorkomen en oplossen van knelpunten en het benutten van kansen werken we al wel. We hebben een route in gang gezet waarbij we al activiteiten inzetten om hemelwater (passend bij de omgeving) vast te houden, te bergen en/of af te voeren. Het oplossen en voorkomen van knelpunten en het benutten van kansen moet echter een integraler onderdeel gaan vormen van ons beleid op het gebied van o.a. water, groen en gezondheid (voorkomen hittestress).

Omgevingswet

Naar verwachting treedt op 1 januari 2021 de Omgevingswet in werking. In deze wet worden de regels voor de fysieke leefomgeving opgenomen. Het gaat om regels op het gebied van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De wet richt zich vooral op het realiseren en behouden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Hoewel de inwerkingtreding pas na de looptijd van het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid is gepland en de uiteindelijke consequenties nog niet helemaal helder zijn, heeft de aanloop naar de Omgevingswet zeker gevolgen voor de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid (o.a. definiëren van integrale omgevingskwaliteit).

Biodiversiteit

Het behouden en verbeteren van de biodiversiteit vraagt steeds meer aandacht. Het is een belangrijke voorwaarde voor een evenwichtig ecosysteem en een gezonde, prettige leefomgeving voor onze inwoners. In het programma 'Weert koerst op verbinding' is een stevige basis gelegd voor een meer gestructureerde aanpak waarbij de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft maar ook actiegericht met inwoners, bedrijven en bijvoorbeeld het Natuur- en Milieucentrum De IJzeren Man aan de slag gaat om Weert letterlijk te vergroenen. Hierbij is de combinatie met klimaatadaptatie van essentieel belang. Vergroening en biodiversiteit dragen positief bij aan klimaatadaptatie.

Circulaire economie

Landelijk wordt steeds meer nadruk gelegd op het begrip 'circulaire economie': het sluiten van kringlopen zodat grondstoffen steeds weer opnieuw kunnen worden ingezet voor hoogwaardige producten. De vraag naar producten, grondstoffen en voedsel neemt nog steeds sterk toe en de huidige lineaire economie (maken – verbruiken – weggooien) zorgt voor een uitputting van voorraden en is slecht voor het milieu. Het rijk streeft op basis van het programma 'Nederland Circulair in 2050' naar een volledig circulaire economie in 2050. In 2030 moet het gebruik van primaire grondstoffen al met 50% zijn verminderd.

Het streven naar een circulaire samenleving gaat verder dan het regelen van een doelmatige afvalinzameling en het hergebruik van huishoudelijke afvalstromen. Het gaat ook om het gebruik van restwarmte van bedrijven, het stimuleren van de deeleconomie

(bv. elektrische deelauto's) en bewustwording, bijvoorbeeld gericht op het tegengaan van voedselverspilling.

2.4 Verschuiving van de focus

De afgelopen jaren hebben we bij de uitvoering van ons duurzaamheidsbeleid vooral de focus gelegd op het realiseren van de ambitie Energieneutraal, door het uitvoeren van projecten gericht op energiebesparing en de opwekking van duurzame (hernieuwbare) energie. Net als bij veel andere gemeenten had dit de hoogste prioriteit. Omdat onze ambitie op energiegebied nog lang niet gerealiseerd is en we de ambities zelfs hebben aangescherpt, blijft dit een belangrijk speerpunt. Rekening houdend met de ontwikkelingen die we in de vorige paragraaf hebben beschreven, leggen we de komende jaren meer focus op de andere ambitie uit het beleidskader (Klimaatbestendig & Vitaal) en op bewustwording. In bijlage III bij dit uitvoeringsprogramma geven we per project aan in hoeverre het bijdraagt aan de speerpunten:

- Energieneutraal Weert
- Klimaatbestendig Weert
- Vitaal Weert: gezond, groen, biodiversiteit
- Bewust Weert

Voor de indeling van de projecten sluiten we aan bij de (enigszins aangepaste) thema-indeling uit het beleidskader Duurzame ontwikkeling:

- Duurzame gemeentelijke organisatie
- Duurzaam wonen
- Duurzaam ondernemen
- Duurzame mobiliteit
- Duurzame grootschalige energievoorzieningen (nieuw thema)
- Natuur in en om de stad (voorheen Natuur & Leefomgeving)
- Gezonde en veilige leefomgeving (voorheen Natuur & Leefomgeving)

2.5 Link met andere gemeentelijke beleidsvelden

Ons duurzaamheidsbeleid heeft raakvlakken met heel veel andere beleidsvelden, zoals Bouwen en Wonen, Economie, Mobiliteit, Afvalstoffen, Groen en Water. We vinden het belangrijk dat de aandacht voor duurzaamheid als een rode draad door ons hele gemeentelijke beleid loopt. Waar dat al het geval is, geven we het in dit duurzaamheidsprogramma aan en verwijzen we naar andere plannen en programma's. Daar waar nog stappen nodig zijn of 'duurzaamheidsgaten' in ons beleid opgevuld moeten worden, vertalen we dit naar concrete acties en projecten in het duurzaamheidsprogramma.

3. Duurzame gemeentelijke organisatie

3.1 Inleiding

De afgelopen jaren hebben we een start gemaakt met het treffen van (aanvullende) energiemaatregelen in onze gemeentelijke gebouwen en ander maatschappelijk vastgoed. Ook het 'verledden' van de openbare verlichting is in gang gezet. Uitgangspunt is dat alle verlichting op termijn wordt vervangen door LED-verlichting. Op dit moment staat een proefopstelling op de Ringbaan-Oost waarbij de armaturen zijn behouden en slechts de lichtbron (de lamp) is vervangen door een LED unit. Deze is dan ook nog eens vervaardigd door de sociale werkvoorziening. Dit soort projecten dragen positief bij aan energiereductie (-50% door LED), hergebruik van armaturen (Cradle-2-cradle, circulaire economie) en de sociale voorzieningen.

Door duurzaam en maatschappelijk verantwoord in te kopen, stimuleren we de aandacht voor duurzaamheid bij onze leveranciers. In samenwerking met het Inkoopcentrum Zuid gaan we na in hoeverre het mogelijk en wenselijk is om hier nog verbeteringen in aan te brengen. We sluiten hiervoor aan bij de impuls die het kabinet wil geven aan klimaatneutraal en circulair inkopen en benutten de mogelijkheden die naar voren komen bij het lopende onderzoek (o.a. gericht op huidige contracten).

Een belangrijk inkooptraject is de inkoop van energie. Weert gaat voor het jaar 2020 werken aan de inkoop van 100% CO₂ vrije stroom. Dit gebeurt aanvankelijk door de inkoop van Nederlandse en buitenlandse stroom die voorzien is van garanties van oorsprong (GvO's). In 2019-2020 starten we een nieuw innovatief inkoopmodel samen met de SML gemeenten en ondersteund door Inkoopcentrum Zuid waarbij Weert vanaf 2021 regionaal opgewekte groene stroom gaat inkopen.

3.2 Projecten 2019 – 2020

- Het voortzetten van de verduurzaming van gebouwen die eigendom zijn van de gemeente, rekening houdend met de resultaten van het onderzoek dat eerder is uitgevoerd en de resultaten van de uitgevoerde EED-audit (Energy Efficiency Directive);
- Het voortzetten van de verduurzaming van de openbare verlichting;
- Het maken van nieuwe afspraken over de collectieve inkoop van groene elektriciteit via het Inkoopcentrum Zuid;
- Het doorzetten en verbeteren van ons beleid t.a.v. duurzame inkoop- en aanbesteding rekening houdend met de resultaten van het lopende onderzoek (duurzaam, maatschappelijk verantwoord, klimaatneutraal, circulair);
- Het stimuleren van duurzaam gemeentelijk vervoer als onderdeel van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (zie hoofdstuk 6).

4. Duurzaam wonen

4.1 Inleiding

De huishoudens in Weert zijn verantwoordelijk voor 34% van het totale energieverbruik (cijfers 2015/2016). In de route naar energieneutraliteit spelen zij dan ook een belangrijke rol. De afgelopen periode hebben we ons vooral gericht op het stimuleren van particuliere woningeigenaren om aan de slag te gaan met het treffen van energiematregelen o.a. via Warm Wonen Weert, het duurzaam bouwloket en de Regionale EnergieAlliantie. Ook in de komende periode blijft dit stimuleringstraject (onder de paraplu van Warm Wonen Weert) belangrijk.

De landelijke ontwikkelingen gericht op het versneld verminderen van het aardgasgebruik zorgen ervoor dat de zoektocht naar alternatieve warmte hoger op de agenda komt te staan. De komende jaren verschuift de focus dan ook naar het voorbereiden van de warmtetransitie. Het aardgasloos realiseren van nieuwbouw heeft daarbij de hoogste prioriteit. De transitie in de bestaande bouw is veel ingrijpender en vergt een gedegen voorbereidingstraject in samenspraak met alle betrokken partijen inclusief de inwoners van Weert. Een goede en heldere communicatie is hierbij essentieel.

Bij het stimuleren van duurzaam wonen ligt de nadruk heel erg op energiematregelen. Andere duurzaamheidsaspecten die we in het kader van de woningbouw graag willen meenemen zijn: het toepassen van biodiversiteitsmaatregelen zoals nestkasten, het stimuleren van dak- en gevelgroen, het promoten van circulair bouwen en het voorkomen van hittestress.

4.2 Projecten 2019 – 2020

- Het stimuleren en ondersteunen van particuliere woningeigenaren bij het treffen van energiematregelen via;
 - de lopende projecten Warm Wonen Weert en See2Do;
 - één onafhankelijk en objectief opererend energieloket;
 - een project gericht op het volledig ontzorgen van particuliere woningeigenaren waarbij de aanpak in het bijzonder geschikt is voor inwoners met een beperkte beurs (bv. Parkstad-aanpak uitwerken in regionaal verband, revolverend fonds zonnepanelen).
- Het uitwerken van de aanpak gericht op aardgasvrije nieuwbouw, waardoor het aansluiten van nieuwe gebouwen op aardgas zoveel mogelijk wordt voorkomen (rekening houdend met de gewijzigde wetgeving op dit vlak: nieuwbouwwoningen mogen niet meer op het gasnet worden aangesloten). Daarbij zullen we nieuwbouwers (ook particulieren) zo goed mogelijk informeren over de kansen van duurzame nieuwbouw. Als het gaat om nieuwe woonwijken heeft dit in eerste instantie gevolgen voor de geplande nieuwbouwlocaties Laarveld fase 3 en 4, Beekpoort-Noord, Tungeler Dorpsstraat en het Mob-complex. Maar het heeft ook consequenties voor andere nieuwe transformatieplannen/uitbreidingen o.a. in de kernen;

- Het opstellen (voor 2021) van een transitievisie warmte en wijkgerichte warmteplannen voor de bestaande gebouwde omgeving, rekening houdend met de haalbaarheidsstudie rondom het open warmtenetwerk (deels in regionaal verband als onderdeel van de Regionale Energie Strategie);
- Het uitwerken van de businesscase voor een open warmtenetwerk Weert in samenwerking met de provincie Limburg, aansluitend op het aanbod dat de provincie aan het rijk heeft gedaan (zie hoofdstuk 7);
- Het voorbereiden en uitvoeren van tenminste 1 pilot gericht op aardgasvrije bestaande bouw in samenwerking met o.a. de woningcorporaties.

5. Duurzaam ondernemen

Steeds meer bedrijven vinden het belangrijk om duurzaam of maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Dat doen ze omdat ze een bijdrage willen leveren aan een betere wereld, maar ook omdat duurzaam ondernemen loont. Uit diverse onderzoeken blijkt dat bedrijven die duurzaam ondernemen financieel beter presteren en beter zijn voorbereid op de toekomst.

Als gemeente hebben we tot dusver maar beperkt aandacht geschonken aan het stimuleren van duurzaam ondernemen. Vanuit de Stichting Parkmanagement Land van Weert en Cranendonck zijn wel initiatieven op dit vlak opgestart (o.a. afspraken met aanbiedende partijen). Maar duurzaam ondernemen is nog zeker geen gemeengoed. Daarom focussen we hier de komende periode meer op dan voorheen. Het stimuleren van bedrijven om aan de slag te gaan met duurzaam ondernemen, heeft daarbij onze voorkeur. Daarbij richten we ons vooral op energiebewust ondernemen, maar kijken we zo mogelijk ook breder (circulair ondernemen, klimaatbestendigheid, Fair Trade, duurzame landbouw e.d.). Het onderzoek naar de mogelijke ontwikkeling van een open warmtenetwerk in Weert, sluit hierbij aan. Verderop in dit programma wordt dit onderdeel nader uitgewerkt.

Als het gaat om de bedrijven op de bedrijventerreinen zien we een belangrijke rol voor de Stichting Parkmanagement. In het businessplan voor deze organisatie is dit ook al benadrukt. Voor de invulling ervan wordt een bijdrage van de gemeente Weert gevraagd. In overleg met de Stichting Parkmanagement en met eventuele andere partners maken we hier nadere afspraken over.

Omdat de Stichting Parkmanagement zich uitsluitend richt op de bedrijventerreinen, benutten we andere gremia om het thema Duurzaamheid ook bij andere ondernemers op het netvlies te krijgen.

Parallel aan het stimulerende spoor gaan we de mogelijkheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving ook meer benutten (energiemaatregelen). We sluiten daarbij aan op landelijke ontwikkelingen, de aangekondigde wijziging van de regelgeving (zie nieuwe ontwikkelingen) en de afspraken die regionaal gemaakt worden met de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD).

Voor het nieuwe bedrijventerrein Kampershoek 2.0 loopt een onderzoekstraject naar BREEAM certificering. Met BREEAM wordt de duurzaamheidprestatie van het hele gebied beoordeeld. De gebiedsontwikkeling wordt beoordeeld op een zestal duurzaamheidscategorieën: gebiedsmanagement, synergie, bronnen, ruimtelijke ontwikkeling, welzijn & welvaart en gebiedsklimaat. Door de BREEAM screening nu uit te voeren, kunnen we de juiste duurzame keuzes maken als het gaat om onderwerpen als materiaal en natuurwaarden. De ambitie voor Kampershoek is 3 sterren, ofwel een score 'Very Good'. Daarmee wordt Kampershoek 2.0 landelijk onderscheidend als duurzaam bedrijventerrein.

Agrarische bedrijven brengen een heel andere dynamiek met zich mee. Om een balans te vinden tussen agrarisch ondernemen, gezondheid en landschap stellen we een nieuwe Landbouwvisie op (zie hoofdstuk 9).

5.1 Projecten 2019 – 2020

- Het ondersteunen van Parkmanagement bij het stimuleren en faciliteren van ondernemers op de bedrijventerreinen om met duurzaam ondernemen aan de slag te gaan (zo mogelijk samen met andere partners);
- Het informeren en stimuleren van de overige ondernemers (o.a. in het centrum) via de bestaande gremia;
- Het maken van afspraken met de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) over het toezicht op de verplichtingen in het kader van de wet- en regelgeving (herprioritering van toezicht). Het toezicht aangrijpen om ondernemers te informeren en te stimuleren;
- Het betrekken van ondernemers bij ontwikkelingen rond de warmtetransitie (zie hoofdstuk 4) en het open warmtenetwerk (zie hoofdstuk 7);
- Het uitvoeren van een onderzoekstraject gericht op de duurzame gebiedsontwikkeling Kampershoek 2.0 via de BREEAM-methode.

6. Duurzame mobiliteit

6.1 Inleiding

Het verkeer is in Weert verantwoordelijk voor ca. 22% van het energiegebruik. Hierbij is het verkeer op de A2 nog niet meegenomen. Wanneer we als gemeente energieneutraal willen zijn, moeten we het gebruik van fossiele brandstoffen (benzine, diesel, LPG) voor verkeer en vervoer terugdringen. Onze invloed is niet onbeperkt, maar we hebben wel degelijk instrumenten in handen om de ontwikkelingen die al plaatsvinden (toename schonere auto's, opkomst elektrisch vervoer) te ondersteunen en te versterken. Omdat schoner verkeer en vervoer over het algemeen ook bijdraagt aan een betere luchtkwaliteit en minder geluidsoverlast, vinden we het belangrijk om hier als gemeente stevig op in te zetten.

In 2018 starten we met de voorbereiding van een nieuw verkeers- en vervoersplan (of mobiliteitsplan) voor de gemeente Weert. Duurzame mobiliteit nemen we als integraal onderdeel hierin mee. Aspecten waar we aan denken zijn:

- De verduurzaming van gemeentelijke mobiliteit (niet alleen het gemeentelijke wagenpark, bv. elektrisch deelvervoer);
- Het stimuleren van het gebruik van de (elektrische) fiets en het openbaar vervoer (waarbij we een link leggen met gezond bewegen);
- Het stimuleren van elektrisch vervoer en maatwerkvervoer (deelauto's, e-car-sharing, wensbussen e.d.) voor zover het binnen onze mogelijkheden ligt. Hierbij gaat het ook om de (laad)infrastructuur;
- Onderzoek naar de noodzaak van en de mogelijkheden voor schone stadsdistributie.

6.2 Projecten 2019 – 2020

- Het verankeren van duurzaamheid in het verkeers- en vervoersplan van de gemeente Weert.

7. Duurzame grootschalige energievoorzieningen

7.1 Inleiding

De ambitie Energieneutraal in 2040 is alleen realistisch als we (naast besparing) fors inzetten op (grootschalige) opwekking. Dat geldt met name voor elektriciteit. Door de toename van elektrisch vervoer en het gebruik van elektriciteit voor bv. warmtepompen, zal de elektriciteitsvraag naar verwachting flink stijgen. Inmiddels zijn er in Weert al enkele initiatieven gericht op het realiseren van een windpark (Grijze Heide) en verschillende zonnevelden (o.a. het coöperatieve zonnepark Altweerderheide). Ook wordt door Weertse bedrijven gebruik gemaakt van landelijke subsidies (SDE+) voor het realiseren van zonnedaken.

Bij een herziening van de Structuurvisie 2025 hebben we aangegeven welke kaders we als gemeente hanteren als het gaat om het realiseren van zonnevelden, rekening houdend met bijvoorbeeld de voedselproductie in en het groene karakter van het buitengebied. Binnen de door ons gestelde kaders faciliteren we initiatieven van derden gericht op zonnevelden en andere grootschalig opwekking zoveel mogelijk. Daarbij geven we de voorkeur aan initiatieven waarin inwoners en bedrijven in Weert kunnen participeren (bv. via de postcoderoos of crowdfunding). Het nadrukkelijk betrekken en laten meeprofiteren van de omgeving (bv. door mede-eigenaarschap) vergroot de slagingskansen van duurzame energie-initiatieven.

In het kader van de warmtetransitie hebben we samen met een aantal partners een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de kansen voor een open warmtenetwerk in Weert. De vervolgstap is om hiervoor een businesscase te ontwikkelen en het warmtenet te ontwikkelen. De provincie Limburg heeft dit traject meegenomen in een aanbod aan het rijk, waarbij om een rijksbijdrage is gevraagd. Dit biedt aanknopingspunten om de businesscase in samenwerking met de provincie nader uit te werken. Het warmtenetwerk is belangrijk voor zowel de bedrijven als de inwoners van Weert. Daarom is het ook al benoemd in de hoofdstukken 4 en 5.

7.2 Projecten 2019 – 2020

- Het faciliteren van initiatieven gericht op duurzame opwekking van energie, binnen de kaders die we hiervoor als gemeente hebben gesteld;
- Het uitwerken van de businesscase voor een open warmtenetwerk Weert in samenwerking met de provincie Limburg, aansluitend op het aanbod dat de provincie aan het rijk heeft gedaan.

8. Natuur in en om de stad

8.1 Inleiding

Weert profileert zich heel nadrukkelijk als een groene stad. Om de stad samen met onze inwoners verder te vergroenen hebben we in de periode 2014 – 2018 onder de noemer Heerlijk Weert publieksacties uitgevoerd zoals het uitdelen van bloemenmengsels en de fruitbomen. De komende periode willen we onze inzet op dit vlak aanzienlijk verbreden en verdiepen. Om een goede basis hiervoor te hebben, ontwikkelen we samen met daarvoor geschikte partners een beleidsnota gericht op de bevordering van biodiversiteit in wijk, dorp en buitengebied. Aspecten die hierbij een rol spelen zijn:

- Het vergroten van de klimaatbestendigheid van Weert: het verminderen van versterking, het tegengaan van hittestress door meer groen in de (binnen)stad, het stimuleren van groene daken en gevels, ruimte geven aan hemelwater om oppervlakkig af te stromen en/of te infiltreren (geulen, wadi's);
- Het bewaken en verbeteren van de biodiversiteit (bermbeheer, tegengaan versterking, stimuleren maatregelen flora en fauna, vaste planten in wadi's);
- Het realiseren van 'beleef-groen' zoals een voedselbos, pluktuin en 'tiny forests';
- Het uitvoeren van een pilot voor schapenbegrazing in de openbare ruimte;
- Het verbeteren van de luchtkwaliteit (zie ook hoofdstuk 9);
- Het betrekken van inwoners, bedrijven en organisaties zoals het Natuur- en Milieucentrum bij het realiseren van een klimaatbestendig, groen Weert (participatie).

We maken niet alleen plannen, maar zetten onze publieksacties gericht op bewustwording voort (Heerlijke Weert). We organiseren in dit kader tenminste twee seizoensgebonden acties per jaar, waarbij we o.a. denken aan een bloembollenactie, een nestkastjesactie e.d. Samen met de inwoners van de wijken Graswinkel, Moesel en Keent geven we uitvoering aan het project Stadsrandzone Weert-Zuid. Daarbij werken we samen met het waterschap, de provincie en Natuurmonumenten.

Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld door het verminderen van versterking in de openbare ruimte, het bij-vriendelijk beplanten en beheren van plantsoenen e.d.

8.2 Projecten 2019 – 2020

- Het ontwikkelen en uitvoeren van een beleidsnota bevordering biodiversiteit in wijk, dorp en buitengebied, samen met de daarvoor geschikte partners;
- Het uitvoeren van de projecten uit de Landschapsvisie, samen met onze 'groene partners';
- Het uitvoeren van het project Stadsrandzone Weert-Zuid;
- Het uitvoeren van acties die voortvloeien uit de biodiversiteitsnota, waaronder tenminste twee seizoensgebonden initiatieven per jaar (meer initiatieven Heerlijk Weert), de aanleg van 'tiny forests', een andere vorm van bermbeheer (o.a. pilot schapenbegrazing) en de vergroening van de (binnen)stad;
- Het faciliteren van het project Herenboeren;
- Het uitvoeren van projecten Platteland in Ontwikkeling.

9. Gezonde en veilige leefomgeving

9.1 Inleiding

We willen als Weert graag een vitale stad zijn. Dat betekent dat we continu werken aan een gezonde, veilige en prettige leefomgeving voor onze inwoners. Van oudsher voeren we milieutaken uit die daarop gericht zijn. Het gaat onder meer om:

- het bewaken van de kwaliteit van de bodem en de lucht;
- het voorkomen van risico's door de opslag, het transport en het gebruik van gevaarlijke stoffen (externe veiligheid);
- het voorkomen van geluidhinder;
- het organiseren van de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval;
- het tegengaan van zwerfafval (plan in voorbereiding);
- het beheer en onderhoud van de openbare ruimte rekening houdend met klimaatverandering (wateroverlast, toenemende droogte, hittestress).
- Het behalen van gezondheidswinst door het verbeteren van de luchtkwaliteit en het verminderen van overlast.

Uiteraard zijn de wettelijke normen hierbij leidend. Daaraan willen we in elk geval voldoen. Vooruitlopend op de Omgevingswet, onderzoeken we hoe de (integrale) omgevingskwaliteit er uit zou moeten zien in de verschillende gebieden in Weert. De gemeente Weert heeft geen apart milieubeleidsplan, waarin de milieutaken zijn geborgd. In het vorige uitvoeringsprogramma Duurzaamheid werden de taken wel zijdelings benoemd, maar waren hier geen projecten aan verbonden. In het voorliggende programma nemen we wel enkele projecten op.

9.2 Projecten 2019 - 2020

- Het opstellen en uitvoeren van een Landbouwvisie waarin een balans wordt gezocht tussen agrarische bedrijven, de gezondheid van bewoners en het landschap in het buitengebied (incl. pilots vrijkomende agrarische bebouwing). Duurzaamheid is hierbij een van de uitgangspunten;
- Het afkoppelen van hemelwater in combinatie met grootschalige rioolvervangingen in Keent en Moesel;
- Het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval (in 2019: verbeteren van de inrichting van de milieustraat, campagne verminderen zwerfafval);
- Het onderzoeken van de mogelijkheden ter vermindering van de geluidsoverlast langs de hoofdtransportroutes in Weert.
- Het opstellen van een afwegingskader voor gezondheid en het opnemen van milieukwaliteitseisen in het omgevingsbeleid (omgevingsvisie en omgevingsplan) met als doel het behalen van gezondheidswinst.

10. Organisatie en communicatie

10.1 Verankering van duurzaamheid in de organisatie

Op de lange termijn is het de bedoeling dat duurzaamheid zo is verweven in alles wat we in Weert doen, dat een apart duurzaamheidsprogramma niet meer nodig is. Maar zo ver zijn we nog niet. We zetten de komende jaren een belangrijke stap door de aandacht voor duurzaamheid, klimaat en biodiversiteit op strategisch niveau een plek te geven in onze organisatie en meer capaciteit vrij te maken voor de uitvoering van duurzaamheidstaken.

10.2 Samenwerking

In hoofdstuk 2 hebben we al benadrukt dat we onze samenwerking op het gebied van duurzaamheid met partners in de stad en daarbuiten, voortzetten en zo nodig versterken. Daarbij zijn een paar punten het vermelden waard:

- De invulling van de regionale samenwerking in Noord- en Midden-Limburg verandert, mede onder invloed van landelijke afspraken die worden vastgelegd in het Klimaatakkoord. Op basis daarvan gaan we werken aan een Regionale Energie Strategie (RES).
- De samenwerking met het Natuur- en Milieucentrum De IJzeren Man is eveneens aan herijking toe, gerelateerd aan de plannen voor uitbreiding van het centrum. Het gaat hierbij o.a. om het maken van afspraken over de thema's en doelgroepen waar het centrum zich op richt (inwoners en onderwijs) en het ondersteunen van het centrum bij de uitvoering van haar taken.

10.3 Communicatie

Voor de realisatie van onze duurzaamheidsambities is bewustwording en het creëren van draagvlak essentieel. Door structureel en planmatig over duurzaamheid te communiceren, maken we mensen bewust van het feit dat ze (bv. door hun consumptiegedrag) een steentje kunnen bijdragen aan een duurzamere samenleving en proberen we ze over te halen om dat ook daadwerkelijk te doen. Daarbij richten we ons op inwoners, bedrijven, onderwijs en organisaties in Weert maar ook op onze eigen medewerkers. Concrete bewustwordingsacties voeren we uit onder de noemer Heerlijk Weert.

10.4 Stimuleren en ondersteunen initiatieven

Het is mogelijk dat in de uitvoeringsperiode van het programma initiatieven voorbij komen die perfect passen bij ons streven naar een duurzame stad (energieneutraal, klimaatbestendig, vitaal, circulair). Voor zover het binnen onze mogelijkheden ligt en geen sprake is van commerciële belangen, omarmen en ondersteunen we dit soort initiatieven.

10.5 Financiële instrumenten

Om de duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren, kunnen we ook financiële instrumenten inzetten. Te denken valt aan een korting op leges voor projecten die

duurzaam worden gebouwd en grondprijsbeleid als instrument om duurzaam/natuur-inclusief bouwen te stimuleren. We onderzoeken wat de mogelijkheden zijn en passen ze zo mogelijk toe.

10.6 Beleid na 2020

In 2020 loopt de uitvoeringstermijn van ons bestaande beleidskader af. In de periode tot 2020 werken we samen met andere gemeenten aan de totstandkoming van de Regionale Energie Strategie, met daarin de eerste contouren voor de ingrijpende warmtetransitie. De kans is groot dat we onze ambities en doelstellingen voor de periode na 2020 verder moeten aanscherpen. In 2020 bereiden we een nieuw beleidskader voor, aansluitend bij de afspraken die regionaal en landelijk worden gemaakt.

10.7 Projecten en reguliere activiteiten 2019 - 2020

- Het beter verankeren van de aandacht voor duurzaamheid, klimaat en biodiversiteit in de gemeentelijke organisatie (strategisch bv. door middel van een duurzaamheidsparagraaf, uitbreiding capaciteit);
- Onderzoek en steun voor uitbreiding van het Natuur- en Milieucentrum de IJzeren Man incl. het maken van concrete afspraken over projecten (zoals het organiseren van een Klimaatdag in 2019 samen met de gemeente Nederweert en Buitencentrum De Pelen), educatieve programma's rond biodiversiteit en zwerfafval e.d.);
- Het leveren van een bijdrage aan de regionale energiesamenwerking die moet leiden tot een Regionale Energie Strategie (RES);
- Het onderzoeken van de mogelijkheden om financiële instrumenten toe te passen bij het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen;
- Het voorbereiden van een nieuw beleidskader Duurzame Ontwikkeling voor de periode na 2020 (aansluitend op de RES).

Bijlage I Opsomming projecten en activiteiten 2014 – 2018

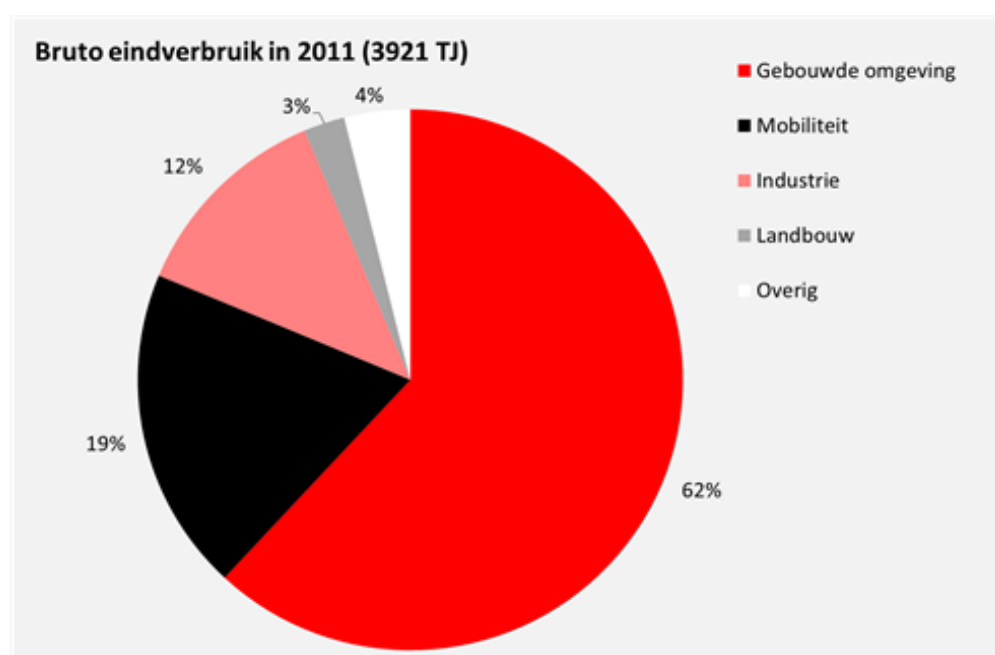
Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste duurzaamheidsprojecten en -activiteiten die in de periode 2014 – 2018 zijn uitgevoerd:

- Europees subsidieproject See2Do (Interreg) gericht op het in beeld brengen van warmteverliezen bij woningen via thermografie;
- Aansluitend hierop: het project Warm Wonen Weert, gericht op het stimuleren van energiemaatregelen bij de particuliere woningbouw (inzet van energiecoaches);
- Faciliteren van initiatieven van Weert Energie gericht op het realiseren van het coöperatief zonnepark Altweerderheide (met opslagvoorziening) en het windpark 'Grijze Heide';
- Onderzoek naar energiemaatregelen bij gemeentelijke gebouwen en maatschappelijk vastgoed;
- Aansluitend hierop: aanbesteding van de plaatsing van zonnepanelen op daken van gemeentelijke gebouwen en maatschappelijk vastgoed;
- Opzet van een digitaal energieloket (duurzaam bouwloket en regionaal loket) aangevuld met een regionale energie alliantie;
- Verduurzaming van de openbare verlichting (m.n. vervanging door LED);
- Audit en energiemonitoring gemeentelijke panden/aansluitingen;
- Uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek gericht op de realisatie van een open warmtenet;
- Faciliteren van een initiatief gericht op het plaatsen van zonnepanelen op een bergbezinkbassin (nog in voorbereiding);
- Realisatie van laadpalen voor elektrische auto's en e-bikes;
- Onderzoek naar de mogelijkheid om Fairtrade gemeente te worden;
- Realisatie van een duurzaamheidskaart (Zonnekaart en Groene dakenkaart);
- Realisatie van twee watertappunten;
- Vertonen van de klimaatfilm 'Before the Flood';
- Aanpassing van de structuurvisie (beleidsregels voor zonnevelden);
- Bewustwordingsacties gericht op groen in de stad en het tegengaan van verstening: inzaaien en uitdelen van bloemenmengsels, fruitbomenactie, geveltuinenwedstrijd, uitgifte vouchers groene daken;
- Stimuleren afkoppeling regenwater (afkoppelsubsidie);
- Ontmoedigingsbeleid voor oplaten van ballonnen (dieballongaatnietop.nl);
- Faciliteren Herenboeren Land van Weert;
- Uitleen warmteverliesmeters en energieverbruiksmeters.

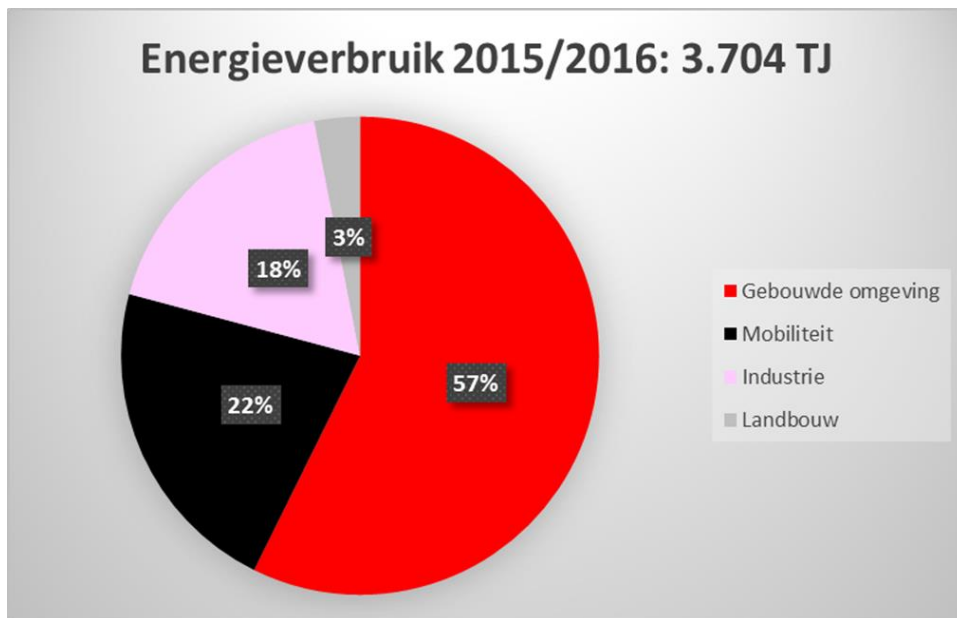
Bijlage II Monitoring energie

Bij de voorbereiding van het beleidskader Duurzame Ontwikkeling hebben we de energiesituatie van de gemeente Weert vastgelegd met behulp van een nulmeting. Daarbij maakten we gebruik van energiecijfers uit 2011 zoals vermeld in de landelijke Klimaatmonitor (op dat moment de meest actuele cijfers).

In 2011 werd binnen de gemeentegrenzen van Weert 3.921 TJ energie gebruikt (exclusief het verkeer op de snelwegen). De gebouwde omgeving (woningbouw, maar ook commerciële en publieke dienstverlening) was in 2011 verantwoordelijk voor 62% van het energiegebruik in Weert. Het percentage duurzaam (hernieuwbaar) opgewekte energie werd in 2011 ingeschat op 4,22%.

Eind 2017 hebben we het energiegebruik en het percentage duurzaam opgewekte energie opnieuw in beeld gebracht. Daarbij is gebleken dat het energiegebruik in de periode 2011 – 2016 met ruim 200 TJ (ca. 5,5%) is afgenomen. De gebouwde omgeving is nog steeds verantwoordelijk voor het grootste energiegebruik (57%). Het percentage duurzaam opgewekte energie is maar beperkt gestegen (4,68%). Daarbij merken we op dat de cijfers voor 2016 niet helemaal compleet zijn en dat we voor sommige onderdelen (zoals de duurzame opwekking) nog uit moeten gaan van de cijfers van 2015. Omdat de laatste jaren nogal wat projecten in gang zijn gezet, zijn de werkelijke, actuele cijfers naar verwachting positiever.

Hoewel het energiegebruik in de periode 2011 – 2016 is afgenomen (met name voor de huishoudens), zijn onze doelstellingen voor 2020 nog zeker niet in beeld. Voor 2020 streven we namelijk naar:

- Een besparing van 521 TJ in energieverbruik ten opzichte van de nulsituatie (3.921 TJ). Het streefverbruik in 2020 is daarmee 3.400 TJ;
- Een aandeel van 11% duurzaam opgewekte energie (380 TJ).

Dit betekent dat de aanpak op het thema Energie (besparen en verduurzamen) moeten doorzetten en waar mogelijk ook nog moeten intensiveren.

Kanttekening energiemonitoring

Het monitoren van het energiegebruik is niet eenvoudig omdat concrete verbruikscijfers vaak achterlopen en de cijfers voor duurzame energieopwekking niet compleet zijn (deels niet bemeterd, worden ingeschat). De landelijke Klimaatmonitor die in Nederland als maatgevend wordt beschouwd, verbetert stapsgewijs wat regelmatig leidt tot een bijstelling. Dit zorgt er voor dat cijfers, zonder toelichting, moeilijk met elkaar te vergelijken zijn. In dit uitvoeringsprogramma zijn voor de vergelijkingsjaren (2011 en 2015/2016) dezelfde uitgangspunten gebruikt (o.a. snelwegen niet meegenomen) waardoor de gegevens wel vergelijkbaar zijn. Hierbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat de cijfers afwijken van het energiedashboard dat de provincie Limburg gebruikt. Dit dashboard hanteert een andere indeling van energiegebruikers (inclusief snelwegen) en geeft alleen de energiecijfers voor 2012 en 2015.